BIZOTTSÁG

BIZOTTSÁGI HATÁROZAT

(2003. október 1.)

a Chisso Corporation, a Daicel Chemical Industries Ltd, a Hoechst AG, a The Nippon Synthetic Chemical Industry Co. Ltd és az Ueno Fine Chemicals Industry Ltd ellen

(Eset száma: C.37.370 – Szorbátok)

(az értesítés a C(2003) 3426. számú dokumentummal történt)

(Csak a német és az angol nyelvű szöveg hiteles.)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2005/493/EK)

2003. október 1-jén a Bizottság az EK-Szerződés 81. cikke és az EGT-megállapodás 53. cikke szerinti eljáráshoz kapcsolódó határozatot fogadott el. Az 1/2003/EK rendelet [1] 30. cikkében megállapított rendelkezésekkel összhangban a Bizottság ezúttal közzéteszi a felek nevét és a határozat tartalmának lényegét, valamint a kirótt büntetést, tekintettel arra, hogy a vállalkozásoknak jogos érdeke az üzleti érdekük védelme. A határozat teljes szövegének nem bizalmas változata olvasható az eset hivatalos nyelvein és a Bizottság munkanyelvein a DG COMP honlapján a http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html címen.

I. A JOGSÉRTÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

Címzettek és a jogsértés természete

(1) E határozat címzettjei a Chisso Corporation (a továbbiakban: a Chisso), a Daicel Chemical Industries Ltd (a továbbiakban: a Daicel), a Hoechst AG (a továbbiakban: a Hoechst), a The Nippon Synthetic Chemical Industry Co. Ltd (a továbbiakban: a Nippon) és az Ueno Fine Chemicals Industry Ltd (a továbbiakban: az Ueno).

(2) A címzettek részt vettek az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: az EK-szerződés vagy a Szerződés) 81. cikke (1) bekezdésének egyszeri és folyamatos megsértésében, és 1994. január 1-jétől az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) megsértésében, az EGT egész területét érintve, a következők által:

— megállapodtak az irányárakban,

— mennyiségi kvótákat állapítottak meg a szorbátok esetében,

— közös elhatározással nem biztosítottak technológiát a potenciális piaci belépőknek; és

— követték a versenyellenes megállapodásaikat.

A jogsértés időtartama

(3) A Nippon legalább 1978. december 31-jétől legalább 1995. november 30-ig vett részt a jogsértésben, a többi fél pedig legalább 1996. október 31-ig.

[1] HL L 1., 2003.1.4., 1. o.

A szorbátok piaca

(4) A szorbátok elsősorban ételekben és italokban használt kémiai tartósítószerek (baktériumellenes hatóanyagok), amelyek fékezik vagy megakadályozzák a mikroorganizmusok, mint például az élesztő, baktériumok, penész vagy gombák növekedését. Alapvetően úgy működnek, hogy csökkentik a víztartalmat és növelik a savasságot. Bizonyos esetekben ezen adalékanyagok segítségével az élelmiszerek egyéb fontos jellemzői is tartósíthatók, például az íz, a szín, az anyagminőség és a tápérték. A szorbátok élelmiszerekben, tartósítószerként történő felhasználása mellett más termékek esetében stabilizálószerként is jól használhatók, például gyógyszerekben, kozmetikumokban, állateledelekben és takarmányokban.

(5) A szorbátoknak három fő fajtája van: a szorbinsav, a kálium-szorbát, és a kalcium-szorbát.

(6) Az alaptermék a *szorbinsav*, egy olyan fiziológiailag semleges zsírsav, amelyet az emberi szervezet lebont és felhasznál. Nem befolyásolja a tartósítandó termék ízét vagy illatát. Széles körben használt margarinokhoz, majonézhez, salátákhoz, sajtokhoz, haltermékekhez, húsokhoz és virslikhez, gyümölcstermékekhez, italokhoz, cukrászati termékekhez és péksüteményekhez, valamint a gombanövekedést gátló csomagolóanyagokhoz. Technikailag összetett az előállítása, míg az egyéb szorbátokat szorbinsavból készítik egy technikailag egyszerűbb lépéssel. A szorbinsav előállításához két alapanyag szükséges: ketén és kroton-aldehid az előbbit (amely egy gáz) a helyszínen kell előállítani. A termelőüzemek létesítéshez szükséges nagyarányú befektetés komoly akadályt jelent a lehetséges új piaci belépők számára.

(7) A *kálim-szorbátot* akkor használják, ha arra van szükség, hogy a tartósítószer könnyen oldódjon vízben. A szorbinsav alkalmazása korlátozott, mivel vízben nehezen oldódik. Ezért a legtöbb magas víztartalmú termékben elsősorban a kálium-szorbátot használják.

(8) A *kalcium-szorbátot* kis mennyiségben állítják elő, és sajtok csomagolópapírjának bevonásához használják Franciaországban és Olaszországban.

(9) A *szorbinsav* és sói (beleértve a kálium-szorbátot) a leggyakrabban használt tartósítószerek Nyugat-Európában. A szorbátok értékesítésének 30 %-át a szorbinsav, 70 %-át a kálium-szorbát adja.

(10) A tartósítószerek kiforrott termékek, nem igényelnek kutatást és fejlesztést; minimális annak az esélye, hogy új tartósítószerek jelennek meg a piacon.

(11) A szorbátok vezető helyet foglalnak el a tartósítószer-ágazatban. A szorbátok fő helyettesítő termékei a nátrum- és a kálium-benzoát, valamint a parabenek. Számos gyártó viszont minőségi okokból – a magas ár ellenére – a szorbátokat választja. E termékek közül egyik sem helyettesíti tökéletesen a másikat, a parabenek pedig csupán egy kis piaci szegmenst képviselnek az élelmiszer-tartósítószerek piacán. A szorbátok iránti kereslet nem árhoz kötött, mivel alig van, vagy nincs is ezeket helyettesítő termék.

(12) Földrajzilag az egész világ érintett piacnak tekintendő. Tehát a vonatkozó piac átnyúlik a szankció által érintett földrajzi területen, azaz az EGT területén.

A kartell működése

(13) A kartell szerkezete, szervezeti felépítése és működése a piac közös felmérésén alapult. A Hoechst képviselte az európai piacot, és a Daicel, a Chisso, a Nippon és az Ueno csoportba tömörülve a Japán piacot képviselte.

(14) Számos különböző szinten szerveztek kartelltalálkozókat: a Hoechst évente kétszer találkozott a négy japán termelővel („közös találkozók"); a japán termelők előkészítő találkozókon vettek részt („előkészítő találkozók" vagy „előzetes találkozók"), továbbá kétoldalú találkozók és telefonbeszélgetések formájában („kétoldalú kapcsolatok").

(15) Minden közös találkozó előtt a japán termelők előkészítő találkozósorozatot szerveztek azzal a céllal, hogy megállapodjanak abban, milyen árakat és mennyiségi kvótákat tárgyaljanak meg a Hoechsttal.

(16) A csoporttalálkozók mellett számos kétoldalú találkozóra és telefonbeszélgetésre is sor került a Hoechst és a japán termelők között.

II. **BÍRSÁGOK**

Alapösszeg

(17) Figyelembe véve a jogsértés természetét ebben az esetben, tényleges hatását a szorbátok piacára, azt a tényt, hogy e jogsértés a közös piac egészére, és – létrehozását követően – az egész EGT-piacra kiterjedt, a Bizottság úgy tekinti, hogy az e határozat által érintett vállalkozások az EK-Szerződés 81. cikke (1) bekezdésének és az EGT-megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének megsértését követték el, amely nagyon súlyosnak minősül.

Megkülönböztető bánásmód

(18) A rendkívül súlyos jogsértések kategóriáján belül a kiszabható bírságok mértéke lehetővé teszi, hogy megkülönböztető bánásmódot alkalmazzanak a vállalkozások között annak figyelembevétele céljából, hogy a jogsértők tényleges gazdasági kapacitása mennyire teszi lehetővé, hogy komolyan megsértsék a verseny szabályait. Erre a fellépésre különösen akkor van szükség, ha, mint ebben az esetben is, a jogsértésében részt vevő vállalkozások piaci méretében jelentős különbség mutatkozik.

(19) Ebben az esetben, amikor több vállalkozás is érintett, szükségszerűvé válik megállapítani a bírságok alapösszegét, hogy mérlegelhessék az egyes vállalkozások jogsértő magatartásának a súlyát, és ebből következően a versenyre gyakorolt tényleges hatást. Ezért az érintett vállalkozások különböző csoportokba sorolhatók, a vonatkozó piacon betöltött szerepük viszonylagos fontossága szerint.

(20) Ezért ebben az esetben a Bizottság szerint helyénvaló, hogy a terméknek a jogsértés utolsó teljes évében (1995.) lebonyolított világpiaci forgalmát vegyék alapul ahhoz, hogy összehasonlítsák az egyes vállalkozások viszonylagos fontosságát az érintett piacon.

(21) A világpiaci termékforgalom adatai alapján, amelyeket a Bizottság kérésére a vállalkozások maguk bocsátottak rendelkezésre, 1995-ben a Hoechst magasan a legnagyobb szorbáttermelő volt a világpiacon, […]* (*) % piaci részesedéssel (az EGT-ben […]* %). A Hoechst ezért az első csoportba kerül. A Daicel, a Chisso, a Nippon és az Ueno valamennyien […]* % és […]* % közötti piaci részesedéssel rendelkeznek (az EGT-ben […]* % és […* % között). Ezért ezek a vállalkozások a második csoportba kerülnek.

(22) A fentiek alapján az ebben az esetben alkalmazandó bírságok megfelelő kiinduló összege, amelyet az érintett piacon betöltött szerep viszonylagos fontossága alapján határoznak meg a két csoport tekintetében, a következő:

— első csoport: 20 millió EUR,

— második csoport: 6,66 millió EUR.

Megfelelő elrettentő erő

(23) Annak biztosítására, hogy bírságnak megfelelő elrettentő ereje van a nagyvállalkozásokra, és annak figyelembevétele céljából, hogy a nagyvállalkozások rendelkeznek olyan jogi és gazdasági ismeretekkel, illetve infrastruktúrával, amely lehetővé teszi számukra annak könnyebb felismerését, hogy az általuk folytatott gyakorlat jogsértésnek minősül, illetve tisztában vannak azzal, hogy az adott gyakorlatnak milyen versenyjogi következményei vannak, a Hoechst tekintetében a kiinduló összeget ki kell igazítani.

(24) A Hoechst esetében, amely az e határozat által érintett vállalkozások közül messze a legnagyobb, a Bizottság úgy véli, hogy az érintett piacon betöltött szerep viszonylagos fontosságára alapozott bírság megfelelő kiinduló összegét felfelé kell módosítani a vállalat nagyságának és összes forrásainak figyelembevételével. Ezért a Hoechst esetében a (22) preambulumbekezdésben megállapított bírság kiinduló összegét 100 %-kal, 40 millió euróra kell emelni.

(*) E szöveg egyes részei ki lettek hagyva, hogy semmiféle bizalmas információ ne kerüljön megadásra. E részek szögletes zárójelben vannak, és csillag követi őket.

Időtartam

(25) A Bizottság álláspontja szerint a Chisso, a Daicel, a Hoechst és az Ueno az 1978. december 31-e és 1996. október 31-e közötti időszakban sértette meg a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdését és az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését. Hosszú távú, tizenhét évig és tíz hónapig tartó jogsértést követtek el. Ezért a Chissora, a Daicelre, az Uenora és a Hoechstra a jogsértés súlya tekintetében kiszabott bírság kiinduló összegét 175 %-kal kell növelni.

(26) A Nippon az 1978. december 31-e és 1995. november 30-a közötti időszakban sértette meg a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdését és az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését. Hosszú távú, tizenhat évig és tizenegy hónapig tartó jogsértést követett el. A (22) preambulumbekezdésben megállapított, a jogsértés súlya tekintetében a Nipponra kiszabott bírság kiinduló összegét 165 %-kal kell növelni.

(27) A Bizottság ennek megfelelően a bírság alapösszegét a Chisso tekintetében 18,315 millió EUR, a Daicel tekintetében 18,315 millió EUR, a Hoechst tekintetében 110 millió EUR, a Nippon tekintetében 17,649 millió EUR és az Ueno tekintetében 18,315 millió EUR összegben állapítja meg.

Súlyosbító körülmények

(28) A Hoechstnak a kartellben betöltött vezető szerepét és ismétlődően alkalmazott jogsértő gyakorlatát súlyosbító körülménynek kell tekintetni, amely alapul szolgál a bírság alapösszegének 30, illetve 50 %-os emeléséhez.

(29) A Hoechst mellett a Daicel is vezető szerepet játszott a kartellben. A két vállalkozás hangsúlyosan a két legbefolyásosabb tag volt a kartellben: ezek rendelkeztek a legnagyobb piaci részesedéssel és azonosak voltak az érdekeik. Az a tény, hogy a Hoechst vezető szerepet játszott a jogsértésben nem jelenti azt, hogy a Daicel esetében ez másképpen volt. A Bizottság azonban elfogadja, hogy a kartell más tagjai is kezdeményezőként léptek fel bizonyos esetekben, hogy megvalósítsák közös, versenyellenes céljaikat. A fentiek figyelembevételével a Daicel esetében a bírság alapösszegét 30 %-kal kell növelni.

(30) A Chisso esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó súlyosbító körülmények.

(31) A Nippon esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó súlyosbító körülmények.

(32) Az Ueno esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó súlyosbító körülmények.

Enyhítő körülmények

(33) A Hoechst esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó enyhítő körülmények.

(34) A Daicel esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó enyhítő körülmények.

(35) A Chisso esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó enyhítő körülmények.

(36) A Nippon esetében nincsenek a jogsértéshez kapcsolódó enyhítő körülmények.

(37) Az Ueno esetére való hivatkozással a Bizottság enyhítő körülményként értékeli, hogy a vállalkozás a gyakorlatban nem alkalmazta a megállapított mennyiségi kvóta részeket.

Az 1996. évi engedékenységi közlemény alkalmazása

(38) A 2002. évi engedékenységi közlemény egyértelműen nem alkalmazható ebben az esetben. Az 1996. és a 2002. évi közleményekben foglalt *ratione temporis* alkalmazása tekintetében a választóvonalat a 2002. évi közlemény 28. pontja jelenti, amely a következőképpen szól:

2002. február 14-i hatállyal az 1996. évi közlemény helyett ezt a közleményt kell alkalmazni minden olyan esetben, amikor a vállalkozás nem lépett kapcsolatba a Bizottsággal azzal a céllal, hogy éljen az abban a közleményben megállapított kedvezményes elbánás lehetőségével.

(39) Ebben az esetben több vállalkozás – beleértve – a Hoechstet már a megadott időpont előtt „kapcsolatba lépett" a Bizottsággal. Ezért az 1996. évi engedékenységi közleményt kell alkalmazni.

(40) Az 1996. évi engedékenységi közlemény B. szakaszával összhangban, a Bizottság 100 %-kal csökkenti azt a bírságot, amelyet akkor vetettek volna ki a Chissora, ha nem működött volna együtt a Bizottsággal.

(41) Tehát a Bizottság nem vet ki bírságot a Chissora.

Bírságok jelentős mértékű csökkentése („D. szakasz": 10 % -tól 50 %-ig terjedő csökkentés)

(42) A Bizottság, miután az 1996. évi engedékenységi közlemény szerint megfelelően mérlegelte a Hoechst együttműködését, az említett közlemény D. szakasza (2) bekezdésének első és második francia bekezdésével összhangban 50 %-kal csökkenti azt a bírságot, amelyet akkor vetettek volna ki a vállalatra, ha nem működött volna együtt a Bizottsággal.

(43) A Bizottság, miután az 1996. évi engedékenységi közlemény szerint megfelelően mérlegelte a Nippon együttműködését, az említett közlemény D. szakasza (2) bekezdésének első és második francia bekezdésével összhangban 40 %-kal csökkenti azt a bírságot, amelyet akkor vetettek volna ki a vállalatra, ha nem működött volna együtt a Bizottsággal.

(44) A Bizottság, miután az 1996. évi engedékenységi közlemény szerint megfelelően mérlegelte a Daicel együttműködését, és figyelembe vette az eljárás állását az együttműködés megvalósulásakor, az említett közlemény D. szakasza (2) bekezdésének első és második francia bekezdésével összhangban 30 %-kal csökkenti azt a bírságot, amelyet akkor vetettek volna ki a vállalatra, ha nem működött volna együtt a Bizottsággal.

(45) A Bizottság, miután az 1996. évi engedékenységi közlemény szerint megfelelően mérlegelte az Ueno együttműködését, és figyelembe vette az eljárás állását az együttműködés megvalósulásakor, az említett közlemény D. szakasza (2) bekezdésének első és második francia bekezdésével összhangban 25 %-kal csökkenti azt a bírságot, amelyet akkor vetettek volna ki a vállalatra, ha nem működött volna együtt a Bizottsággal.

(46) Befejezésül, tekintettel a vállalatok együttműködésének természetére, és figyelembe véve az 1996. évi engedékenységi közleményben megállapított feltételeket, az e határozat címzettjeire kivetendő bírságokat az alábbiak szerint kell csökkenteni:

a) Chisso: 100 %-os csökkentés

b) Daicel: 30 %-os csökkentés

c) Hoechst: 50 %-os csökkentés

d) Nippon: 40 %-os csökkentés

e) Ueno: 25 %-os csökkentés.

Fizetési képesség

A Chisso és az Ueno érvei

(47) A Chisso azt állítja, hogy a Japánban két évtizede tartó súlyos és hosszú gazdasági válság, illetve a Minamata betegség miatt, kártérítések és költségtérítések formájában a vállalatra háruló óriási pénzügyi teher következtében az elmúlt években romlott a pénzügyi helyzete. 2003. június 10-én kelt beadványában a Chisso további magyarázatokat és jellemzést nyújt ingatag pénzügyi helyzetéről, és pénzügyi adatokat biztosít a Bizottság számára.

(48) A Bizottság megjegyzi, hogy az Ueno nem szolgáltatott konszolidált adatokat. A Bizottság, miután a nem konszolidált adatok alapján megvizsgálta az Ueno pénzügyi helyzetét, megállapítja, hogy az Ueno esetében nem helyénvaló a bírság kiigazítása. Figyelembe véve a vállalatok nehéz pénzügyi helyzetét, ez egyenértékű lenne azzal, mint ha indokolatlan versenyelőnyt biztosítanának azoknak a vállalkozásoknak, amelyek kevésbé jól alkalmazkodtak a piaci feltételekhez. Mivel a Bizottság nem vet ki bírságot a Chissora, az érvelésnek nincs jelentősége.

Határozat

(49) Végeredményképpen, az 1/2003/EK rendelet 23. cikkének (2) bekezdése értelmében kiszabandó bírságok a következők:

— Daicel Chemical Industries Ltd: 16,6 millió EUR

— Hoechst AG: 99,0 millió EUR

— The Nippon Synthetic Chemical Industry Co. Ltd: 10,5 millió EUR

— Ueno Fine Chemicals Industry Ltd: 12,3 millió EUR

(50) A felsorolt vállalkozások haladéktalanul megszüntetik a jogsértő gyakorlatot, amennyiben ezt eddig nem tették meg. Tartózkodnak az ebben az esetben megállapított jogsértéssel azonos, illetve minden hasonló tárgyú vagy hatású cselekedettől vagy gyakorlattól.